Bayaanka Xuquuqda Federaalka

LOOGU TALAGALAY DEGANAYAASHA KU JIRA XARUMAHA KALKAALINTA EE AY ANSIXIYEEN MEDICARE/MEDICAID

Dhammaan deganayaasha xarumaha daryeelka muddada dheer waxay leeyihiin xuquuq ay dammaanad qaadeen sharciyada Federaalka iyo Gobolka. Xuquuqahani waxay ku jiraan sharciyada Federaalka iyo Gobolka waxayna khuseeyaan deganayaasha xarumaha ay ansixiyeen barnaamijyada Medicaid ama Medicare.

Ma jirto xarun[1] ku qasbi karta degane inuu ka tanaasulo xuquuqahan si uu ugu biiro ama u sii joogo xarunta.

Xuquuqda Deganaha

Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay nolol sharaf leh, go'aan qaadasho madaxbannaan, iyo inuu la xiriiro isla markaana uu helo dad iyo adeegyo gudaha iyo dibadda xarunta.

1. Xaruntu waa inay ula dhaqantaa degane kasta si ixtiraam iyo sharaf leh, isla markaana ku daryeeshaa hab iyo deegaan kor u qaadaya ama ilaalinaya tayada noloshiisa, iyadoo la aqoonsanayo gaar ahaanshaha degane kasta. Xaruntu waa inay ilaalisaa oo kor u qaaddaa xuquuqda deganaha.
2. Xaruntu waa inay bixisaa helitaan siman oo daryeel tayo leh, iyadoon loo eegin ogaanshaha cudurka, darnaanta xaaladda, ama ilaha lacag bixinta. Xaruntu waa inay dejisaa oo ay ilaalisaa siyaasado iyo habraacyo isku mid ah oo ku saabsan wareejinta, ka saarista, iyo bixinta adeegyada sida ku cad qorshaha gobolka dhammaan deganayaasha iyadoon loo eegin ilaha lacag bixinta.

Adeegsiga Xuquuqda

Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay inuu adeegsado xuquuqdiisa sida degane xarunta iyo sidoo kale sida muwaadin ama degane Maraykanka ah.

1. Xaruntu waa inay hubisaa in deganuhu si xor ah u adeegsado xuquuqdiisa iyadoo aan jirin faragelin, qasab, takoorid, ama aargoosi ka imanaya xarunta.
2. Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay inuu ka xoroobo faragelin, qasab, takoorid, iyo aargoosi ka imanaya xarunta marka uu adeegsanaayo xuquuqdiisa, isla markaana uu helo taageero xarunta ka timaada si uu u adeegsado xuquuqdiisa.
3. Haddii deganaha aan maxkamad gobol aysan ku go'aamin inuusan awood u lahayn, wuxuu xaq u leeyahay inuu magacaabo wakiil, sida uu dhigayo sharciga gobolka, wakiilkaas sharci ahna wuxuu fulin karaa xuquuqda deganaha inta uu oggol yahay sharciga Gobolka. Lammaanaha isku jinsiga ah ee deganaha waa in loo siiyo daryeel la mid ah kan lammaanaha jinsiga ka soo horjeeda haddii guurku sharci ka ahaa goobta lagu aqoonsaday.
    a. Wakiilka deganaha wuxuu xaq u leeyahay inuu adeegsado xuquuqda deganaha inta xuquuqahaas loo wakiishay.
    b. Deganuhu wuxuu sii haystaa xaqa uu ku adeegsado xuquuqaha aan loo wakiishan wakiilka, oo ay ku jirto xaqa uu uga noqon karo wakiilnimada xuquuqda, marka laga reebo sida uu xaddidayo sharciga gobolka.
4. Xaruntu waa inay u tixgelisaa go'aannada wakiilka deganaha sidii go'aannada deganaha laftiisa, inta uu amro maxkamaddu ama uu deganuhu u wakiishay, iyadoo la raacayo sharciga khuseeya.

[1] Dukumeentigan, erayga "xarun" wuxuu loola jeedaa guriga kalkaalinta, guriga daryeelka hoyga, xarun kalkaalin xirfad leh oo la ansixiyay (SNF), ama xarun kalkaalin oo la ansixiyay (NF).

5. Xaruntu ma siin karto wakiilka deganaha awood uu go’aan ugu gaadho magaca deganaha ka baxsan inta uu amro maxkamaddu ama uu deganuhu u wakiishay, iyadoo la raacayo sharciga khuseeya.
6. Haddii xaruntu ay u aragto in wakiilka deganaha uu qaadanayo go’aanno ama tallaabooyin aan dan u ahayn deganaha, waa inay arrintaas u soo sheegtaa sida uu dhigayo sharciga gobolka. Haddii awoodda go’aan qaadashada wakiilka deganaha ay xaddidayaan sharciga gobolka ama maxkamad, deganuhu wuxuu sii haystaa xaqa uu ku gaari karo go’aannada ka baxsan awoodda wakiilka.
    a. Rabitaanka iyo doorbidyada deganaha waa in la tixgeliyaa marka wakiilku adeegsanaayo xuquuqda.
    b. Inta ay suurtagal tahay, deganaha waa in la siiyaa fursado uu kaga qaybqaato habka qorshaynta daryeelka.

Qorshaynta iyo Hirgelinta Daryeelka

Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay in lagu wargeliyo oo uu ka qayb-qaato daaweyntiisa, oo ay ku jiraan:

1. Xaqa in si buuxda loogu wargeliyo luuqad uu fahmi karo xaaladdiisa guud ee caafimaad, oo ay ku jirto balse aan ku koobnayn xaaladdiisa caafimaad.
2. Xaqa uu u leeyahay inuu ka qaybqaato horumarinta iyo hirgelinta qorshaha daryeelka ee ku saleysan qofka, oo ay ku jirto balse aan ku koobnayn:
    a. Xaqa uu u leeyahay inuu ka qayb-qaato habka qorshaynta, oo ay ku jirto xaqa uu u leeyahay inuu aqoonsado dadka ama doorarka lagu darayo habka qorshaynta, xaqa uu u leeyahay inuu codsado kulamo, iyo xaqa uu u leeyahay inuu codsado wax ka beddel lagu sameeyo qorshaha daryeelka ee ku saleysan qofka.
    b. Xaqa uu u leeyahay inuu ka qayb-qaato dejinta yoolalka iyo natiijooyinka la filayo ee daryeelka, nooca, qaddarka, inta jeer, iyo muddada daryeelka, iyo arrimo kale oo la xiriira waxtarka qorshaha daryeelka.
    c. Xaqa uu u leeyahay in horay loogu wargeliyo isbeddel kasta oo ku yimaada qorshaha daryeelka
    d. Xaqa uu u leeyahay inuu helo adeegyada iyo/ama agabka ku jira qorshaha daryeelka.
    e. Xaqa uu u leeyahay inuu arko qorshaha daryeelka, oo ay ku jirto xaqa uu u leeyahay inuu saxiixo ka dib isbeddello muhiim ah oo lagu sameeyo qorshaha daryeelka.
3. Xaruntu waa inay deganaha ku wargelisaa xaqa uu u leeyahay ka qayb-qaadashada daaweyntiisa, isla markaana ay ku taageerto adeegsiga xuquuqdan. Habka qorshayntu waa inuu:
    a. Fududeeyaa ka mid noqoshada deganaha iyo/ama wakiilka deganaha.
    b. Ku jiraa qiimeyn ku saabsan awoodaha iyo baahiyaha deganaha.
    c. Ku daraa doorbidyada shakhsiyeed iyo dhaqan ee deganaha marka la dejinayo yoolalka daryeelka.
4. Xaqa uu u leeyahay in horay loogu wargeliyo daryeelka la bixinayo iyo nooca daryeel bixiye ama xirfadle bixin doona daryeelka.
5. Xaqa in horay loogu wargeliyo, dhakhtar ama xirfadle kale, khataraha iyo faa’iidooyinka daryeelka la soo jeediyay, daaweynta iyo beddeladeeda ama ikhtiyaarrada daaweynta, iyo inuu doorto ikhtiyaarka uu doorbido.
6. Xaqa uu u leeyahay inuu codsado, diido, ama joojiyo daaweynta, inuu ka qayb-qaato ama diido inuu ka qayb-qaato cilmi-baaris tijaabo ah, iyo inuu diyaariyo amar hor.
7. Xaqa uu u leeyahay inuu iskiis u qaato daawooyinka haddii kooxda xirfadlayaasha kala duwan ay go’aamiyaan in tani caafimaad ahaan ku habboon tahay.

8. Wax ku qoran qodobkan looma fasiri karo inuu deganaha siinayo xaq uu ku helo daaweyn ama adeegyo caafimaad oo loo arko kuwo aan loo baahnayn ama aan ku habboonayn caafimaad ahaan.

Doorashada Dhakhtarka Mas'uulka ah

Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay inuu doorto dhakhtarkiisa mas'uulka ah.

1. Dhakhtarku waa inuu haystaa ruqsad uu ku shaqeeyo, iyo
2. Haddii dhakhtarka uu doortay deganuhu diido ama uusan buuxin shuruudaha lagu sheegay qaybtaan, xaruntu waxay raadin kartaa dhakhtar kale si loo hubiyo bixinta daryeel iyo daaweyn ku habboon oo ku filan.
3. Xaruntu waa inay hubisaa in degane kasta lagu wargeliyo magaca, takhasuska, iyo habka loola xiriiro dhakhtarka iyo xirfadlayaasha kale ee daryeelka aasaasiga ah ee masuulka ka ah daryeelkiisa.
4. Xaruntu waa inay deganaha ku wargelisaa haddii ay go'aamiso in dhakhtarka uu doortay uusan awoodin ama uusan doonayn inuu buuxiyo shuruudaha qaybtaan, isla markaana ay raadinayso dhakhtar kale si loo hubiyo daryeel iyo daaweyn ku habboon oo ku filan. Xaruntu waa inay kala hadashaa deganaha dhakhtarka beddelka ah, isla markaana ay ixtiraamtaa doorbidyada deganaha haddii ay jiraan.
5. Haddii deganuhu markale doorto dhakhtar kale oo buuxinaya shuruudaha qaybtaan, xaruntu waa inay ixtiraamtaa doorashadaas.

Ixtiraam iyo Sharaf

Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay in loola dhaqmo si ixtiraam iyo sharaf leh, oo ay ku jiraan:

1. Xaqa uu u leeyahay inuu ka xoroobo xannibaad kasta oo jireed ama kiimiko ah oo loo adeegsado anshax marin ama fududeyn, isla markaana aan loo baahnayn daaweynta calaamadaha caafimaad ee deganaha.
2. Xaqa uu u leeyahay inuu haysto oo isticmaalo hanti shakhsiyadeed, oo ay ku jiraan alaabta guriga iyo dharka, sida boosku u oggol yahay, ilaa iyo inta aanay ku xadgudbin xuquuqda ama caafimaadka iyo badbaadada deganayaasha kale.
3. Xaqa uu u leeyahay inuu ku noolaado isla markaana helo adeegyo xarunta dhexdeeda iyadoo la tixgelinayo baahiyaha iyo doorbidyada deganaha, marka laga reebo marka ay khatar gelinayso caafimaadka ama badbaadada deganaha ama deganayaasha kale.
4. Xaqa uu u leeyahay inuu la wadaago qolka xaaskiisa ama ninkeeda marka deganayaasha guursan ay ku nool yihiin isla xarunta iyo marka labada lamaane ay oggolaadaan nidaamkaas.
5. Xaqa uu u leeyahay inuu la wadaago qol la doortay saaxiibkiisa qol, marka ay suurtagal tahay, marka labadaba deganayaasha ay ku nool yihiin isla xarunta iyo labadaba ay oggolaadaan nidaamkaas.
6. Xaqa uu u leeyahay inuu helo ogeysiis qoraal ah, oo ay ku jirto sababta isbeddelka, ka hor inta aan qolkiisa ama saaxiibkiisa qolka xarunta lagu beddelin.
7. Xaqa uu u leeyahay inuu diido in loo wareejiyo qol kale xarunta dhexdeeda, haddii ujeedada wareejinta ay tahay:
    a. In degane ka tirsan SNF laga raro qayb gaar ah oo xarunta ah oo ah SNF loona raro qayb aan ahayn SNF, ama
    b. in degane ka tirsan NF laga raro qayb gaar ah oo xarunta ah oo ah NF loona raro qayb gaar ah oo ah SNF,
    c. oo kaliya fududeynta shaqaalaha.

8. Fulinta xaqa deganaha ee diidmada wareejinta ma saameyso u-qalmitaanka ama xaq u lahaanshaha faa'iidooyinka Medicare ama Medicaid.

Go'aan Qaadashada Nafta

Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay, xaruntuna waa inay dhiirrigelisaa oo fududeysaa go'aan qaadashada nafta ee deganaha iyadoo la taageerayo doorashada deganaha, oo ay ku jiraan laakiin aan ku xaddidnayn xuquuqaha soo socda:

1. Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay inuu doorto hawlaha, jadwalka (oo ay ku jiraan waqtiga hurdada iyo toosida), daryeelka caafimaad iyo bixiyayaasha adeegyada caafimaad ee waafaqsan danihiisa, qiimeynta, qorshaha daryeelka, iyo qodobbada kale ee lagu dabaqi karo qaybtaan.
2. Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay inuu sameeyo doorashooyin ku saabsan dhinacyada noloshiisa ee xarunta dhexdeeda oo muhiim u ah deganaha.
3. Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay inuu la falgalo xubnaha bulshada iyo inuu ka qaybqaato hawlaha bulshada gudaha iyo dibadda xarunta.
4. Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay inuu qaabilo booqdayaasha uu isagu doorto wakhtiga uu doorto, iyadoo la tixgelinayo xaqa uu u leeyahay inuu diido booqashada marka ay habboon tahay, isla markaana aanay ku xadgudbin xuquuqda degane kale.
    a. Xaruntu waa inay si degdeg ah u oggolaataa gelitaanka deganaha qof kasta oo ka mid ah:
        i. Wakiil kasta oo ka socda Xoghayaha (Xarumaha Adeegyada Medicare iyo Medicaid (CMS)),
        ii. Wakiil kasta oo ka socda Gobolka,
        iii. Wakiil kasta oo ka socda Xafiiska Ombudsman-ka Daryeelka Muddada Dheer ee Gobolka (oo lagu aasaasay qaybta 712 ee Sharciga Dadka Waaweyn ee Maraykanka 1965, wax ka beddel 2016 (42 U.S.C. 3001 *et seq.*),
        iv. Dhakhtarka gaarka ah ee deganaha,
        v. Wakiil kasta oo ka socda nidaamyada ilaalinta iyo u doodista, sida uu u magacaabay gobolka isla markaana lagu aasaasay Sharciga Caawinta Naafonimada Horumarka iyo Xuquuqda 2000, (42 U.S.C. 15001 *et seq.*),
        vi. Wakiil kasta oo ka socda hay'adda masuulka ka ah nidaamka ilaalinta iyo u doodista dadka qaba cudurrada maskaxda (oo lagu aasaasay Sharciga Ilaalinta iyo U-doodista Dadka Qaba Cudurrada Maskaxda 2000 (42 U.S.C. 10801 *et seq.*), iyo
        vii. Wakiilka deganaha.
    b. Xaruntu waa inay si degdeg ah u oggolaataa gelitaanka deganaha ee qoyska dhow iyo qaraabada kale, iyadoo la tixgelinayo xaqa deganaha uu u leeyahay inuu diido ama ka noqdo oggolaanshaha wakhti kasta.
    c. Xaruntu waa inay si degdeg ah u oggolaataa gelitaanka deganaha ee dadka kale ee booqanaya iyadoo oggolaansho laga helay deganaha, iyadoo la raacayo xaddidaadaha caafimaad iyo badbaado ee macquulka ah iyo xaqa deganaha uu u leeyahay inuu diido ama ka noqdo oggolaanshaha wakhti kasta.
    d. Xaruntu waa inay bixisaa gelitaan macquul ah oo deganaha ah oo ay heli karaan hay'ad kasta ama qof kasta oo bixiya adeegyo caafimaad, bulsho, sharci, ama adeegyo kale, iyadoo la tixgelinayo xaqa deganaha uu u leeyahay inuu diido ama ka noqdo oggolaanshaha wakhti kasta.
    e. Xaruntu waa inay leedahay siyaasado iyo habraacyo qoraal ah oo ku saabsan xuquuqda booqashada ee deganayaasha, oo ay ku jiraan xaddidaad kasta oo caafimaad ama badbaado ah oo lagama maarmaan ah ama macquul ah, marka xaddidaadahaas la dabaqi karo si waafaqsan shuruudaha qaybtaan, iyo sababaha xaddidaadahaas.

f. Xaruntu waa inay buuxisaa shuruudaha soo socda:

    i. In la wargeliyo degane kasta (ama wakiilkiisa marka ay habboon tahay) xuquuqdiisa booqashada iyo siyaasadaha iyo habraacyada xarunta ee la xiriira, oo ay ku jiraan xaddidaad kasta oo caafimaad ama badbaado ah, iyadoo la raacayo shuruudaha qaybtaan, sababaha xaddidaadda, iyo cidda ay khusayso, marka sidoo kale lagu wargelinayo xuquuqdiisa kale ee qaybtaan.

    ii. In la wargeliyo degane kasta xaqa uu u leeyahay, iyadoo oggolaanshihiisa ku xiran, inuu qaabilo booqdayaasha uu isagu doorto, oo ay ku jiraan laakiin aan ku koobnayn xaaskiisa/ninkeeda (oo ay ku jiraan lammaane isku jinsi ah), lammaane wada noolaansho (oo ay ku jiraan isku jinsi), xubin kale oo qoyska ah, ama saaxiib, iyo xaqa uu u leeyahay inuu ka noqdo ama diido oggolaanshahaas wakhti kasta.

    iii. In aan la xaddidin, la yarayn, ama la diidin xuquuqda booqashada iyadoo lagu saleynayo jinsi, midab, asal qaran, diin, jinsi (lab/dhedig), aqoonsiga jinsiga, jihada galmada, ama naafonimo.

    iv. In la hubiyo in dhammaan booqdayaashu helaan xuquuq booqasho oo buuxda oo siman, iyadoo la waafajinayo doorbidyada deganaha.

5. Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay inuu abaabulo oo ka qaybqaato kooxaha deganayaasha ee ku jira xarunta.

    a. Xaruntu waa inay siisaa kooxaha deganayaasha ama qoysaska, haddii ay jiraan, meel gaar ah; isla markaana ay qaaddaa tallaabooyin macquul ah, iyadoo oggolaansho ka heshay kooxda, si deganayaasha iyo xubnaha qoyska loogu wargeliyo kulamada soo socda waqtigooda.

    b. Shaqaalaha, booqdayaasha, ama martida kale waxay ka qayb gali karaan kulamada kooxaha deganayaasha ama qoysaska oo keliya marka ay helaan casuumaad ka timid kooxda.

    c. Xaruntu waa inay bixisaa shaqaale gaar ah oo ay oggolaadeen kooxda deganayaasha ama qoysaska iyo xarunta, kaasoo masuul ka ah bixinta caawimaad iyo ka jawaabista codsiyada qoraalka ah ee ka dhasha kulamada.

    d. Xaruntu waa inay tixgelisaa aragtiyaha kooxaha deganayaasha ama qoysaska, isla markaana si degdeg ah uga jawaabtaa cabashooyinka iyo talooyinka la xiriira daryeelka iyo nolosha deganaha ee xarunta.

        i. Xaruntu waa inay awood u yeelataa inay muujiso jawaabteeda iyo sababaha ay uga jawaabtay sidaas.

        ii. Tan looma fasiri karo inay ka dhigan tahay in xaruntu ay waajib ku tahay inay fuliso dhammaan codsiyada ay soo jeediyaan kooxaha deganayaasha ama qoysaska.

6. Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay inuu ka qaybqaato kooxaha qoysaska.

7. Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay in xubnaha qoyskiisa ama wakiilladiisa ay kula kulmaan xarunta qoysaska ama wakiillada deganayaasha kale.

8. Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay inuu ka qaybqaato hawlo kale oo ay ku jiraan kuwa bulsho, diimeed, iyo kuwa bulshada, haddii aanay faragelin xuquuqda deganayaasha kale.

9. Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay inuu doorto ama diido inuu u qabto adeegyo xarunta, xaruntuna ma qasbi karto degane inuu u shaqeeyo. Deganuhu wuu u shaqayn karaa xarunta haddii uu doorto, marka:

    a. Xaruntu ay diiwaangelisay baahida ama rabitaanka deganaha ee shaqo ku jirta qorshaha daryeelka;

    b. Qorshuhu uu qeexayo nooca adeegyada la qabanayo iyo haddii ay yihiin ikhtiyaari ama lacag lagu qaato;

    c. Magdhowga adeegyada lacagta ah uu la mid yahay ama ka sarreeyo heerarka caadiga ah; iyo

    d. Deganuhu uu oggolaaday nidaamka shaqada ee lagu qeexay qorshaha daryeelka.

10. Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay inuu maamulo arrimihiisa maaliyadeed. Tani waxay ku jirtaa xaqa uu u leeyahay inuu horay u ogaado kharashaadka ay xaruntu ka jari karto lacagtiisa gaarka ah.

a. Xaruntu ma qasbi karto deganayaasha inay dhigtaan lacagtooda gaarka ah xarunta. Haddii deganuhu doorto inuu lacagtiisa ku shubo xarunta, iyadoo oggolaansho qoraal ah laga helay, xaruntu waa inay u dhaqantaa sidii wakiil maaliyadeed oo ilaalisa, maamusha, oo xisaabisa lacagtaas sida ku cad qaybtaan.

b. Dhigista lacagta.

   i. Xaruntu waa inay dhigtaa lacag kasta oo ka badan $100 ee deganaha koonto dulsaar leh oo ka duwan koontooyinka hawlgalka xarunta, isla markaana ku darto dulsaar kasta oo laga helo lacagta deganaha koontadaas. (Koontooyinka la wadaago, waa in xisaab gaar ah loo sameeyaa saamiga degane kasta.) Xaruntu waa inay ilaalisaa lacagta deganaha ee aan ka badnayn $100 koonto aan dulsaar lahayn, koonto dulsaar leh, ama sanduuq lacag yar.

   ii. Deganayaasha daryeelkooda lagu maalgeliyo Medicaid: Xaruntu waa inay dhigtaa lacag kasta oo ka badan $50 ee deganaha koonto dulsaar leh oo ka duwan koontooyinka hawlgalka xarunta, isla markaana ku darto dulsaar kasta oo laga helo lacagta deganaha koontadaas. (Koontooyinka la wadaago, waa in xisaab gaar ah loo sameeyaa saamiga degane kasta.) Xaruntu waa inay ilaalisaa lacagta deganaha ee aan ka badnayn $50 koonto aan dulsaar lahayn, koonto dulsaar leh, ama sanduuq lacag yar.

c. Xisaabinta iyo diiwaannada. Xaruntu waa inay dejisaa oo ay ilaalisaa nidaam hubinaya xisaab buuxda, dhammeystiran, oo gaar ah, iyadoo la raacayo mabaadi’da xisaabinta ee la aqoonsan yahay, ee lacagta gaarka ah ee deganaha lagu aaminay xarunta.

   i. Nidaamku waa inuu ka hortagaa isku darista lacagta deganaha iyo lacagta xarunta ama lacagta qof kale oo aan ahayn degane kale.

   ii. Diiwaanka maaliyadeed ee gaarka ah waa in loo heli karaa deganaha iyadoo loo marayo warbixinno saddexdii biloodba mar iyo marka la codsado.

d. Ogeysiinta haraayada gaarka ah. Xaruntu waa inay ogeysiisaa degane kasta oo hela faa’iidooyinka Medicaid:

   i. Marka lacagta ku jirta koontada deganaha ay gaarto $200 ka yar xadka hantida SSI ee hal qof.

   ii. In haddii lacagta koontada ku jirta, marka lagu daro qiimaha hantida kale ee aan laga dhaafin, ay gaarto xadka hantida SSI ee hal qof, deganuhu lumin karo u-qalmitaanka Medicaid ama SSI.

e. Wareejinta marka la sii daayo, laga saaro, ama geeriyoodo. Marka degane la sii daayo, laga saaro, ama geeriyoodo isagoo lacag ku leh xarunta, xaruntu waa inay 30 maalmood gudahood ku wareejisaa lacagtaas iyo xisaab kama dambeys ah deganaha, ama haddii uu geeriyoodo, qofka ama hay’adda sharci ee maamusha hantidiisa, iyadoo la raacayo sharciga gobolka.

f. Dammaanad qaadka badbaadada maaliyadeed. Xaruntu waa inay iibsataa dammaanad (surety bond) ama bixisaa dammaanad kale oo ku qanacsan Xoghayaha, si loo hubiyo badbaadada dhammaan lacagaha gaarka ah ee deganayaasha lagu hayo xarunta.

Adeegyada ku jira lacag-bixinta Medicare ama Medicaid

Xaruntu ma saari karto kharash lacagta gaarka ah ee deganaha wax kasta ama adeeg kasta oo lagu bixiyo Medicaid ama Medicare (marka laga reebo lacagaha deductible iyo coinsurance ee khuseeya) Xaruntu waxay ka qaadi kartaa deganaha kharash adeegyo la codsaday oo ka qaali badan ama ka badan adeegyada la daboolay (Tani ma saameyneyso mamnuucidda kharashaadka xarunta ee alaab iyo adeegyo ay Medicaid bixisay). Taas oo xaddideysa ka qaybgalka barnaamijka Medicaid bixiyeyaasha aqbala lacag-bixinta Medicaid oo dhammaystiran, oo ay ku jiraan deductible, coinsurance, ama copayment uu qorshuhu ku waajibiyay qofka.

1. Adeegyada ku jira lacag-bixinta Medicare ama Medicaid. Inta lagu jiro joogitaanka uu daboolayo Medicare ama Medicaid, xaruntu ma ka qaadi karto deganaha kharashyada qaybaha soo socda ee alaabta iyo adeegyada:
    a. Adeegyada kalkaalinta.
    b. Adeegyada cuntada iyo nafaqada.
    c. Barnaamij hawleedyo.
    d. Adeegyada dayactirka qolka/sariirta.
    e. Alaabta iyo adeegyada nadaafadda shakhsiga ah ee caadiga ah ee loo baahan yahay si loo daboolo baahiyaha deganayaasha, oo ay ku jiraan laakiin aan ku koobnayn:
        i. agabka nadaafadda timaha, shanlo, burush
        ii. saabuunta qubayska, saabuun jeermis-dile ama walxo nadiifin gaar ah marka loo baahan yahay daaweynta dhibaatooyinka maqaarka ama ka hortagga infekshanka
        iii. mandiil, kareem xiirid
        iv. burush ilko, daawada cadayga, xabagta ilkaha macmalka ah, nadiifiyaha ilkaha macmalka ah, dun ilko
        v. kareem qoyaan-bixiye
        vi. warqadaha sanka, kubbadaha suufka, suufyada dhegaha
        vii. cadar ka hortaga urka jirka
        viii. daryeelka kaadi-ceshad la’aanta iyo agabkiisa, faashado nadaafadeed iyo agab la xiriira
        ix. shukumaano, marooyinka maydhashada, dharka isbitaalka
        x. daawooyinka aan warqad dhakhtar u baahnayn
        xi. adeegyada nadaafadda timaha iyo ciddiyaha
        xii. caawinta qubayska
        xiii. dhaqidda dharka shakhsiga ee aasaasiga ah
    f. Adeegyada bulsho ee la xiriira caafimaadka.
    g. Adeegyada hospice ee uu doorto deganaha oo lagu bixiyo faa’iidada Hospice ee Medicare ama ay bixiso Medicaid iyadoo la raacayo qorshaha gobolka.
2. Alaabta iyo adeegyada laga qaadi karo lacagta deganayaasha. Qaybaha guud iyo tusaalooyinka alaabta iyo adeegyada ay xaruntu ka qaadi karto lacagta deganayaasha haddii deganuhu codsado, haddii aanay lagama maarmaan u ahayn in lagu gaaro yoolalka qorshaha daryeelka, haddii deganaha la wargeliyo in lacag laga qaadi doono, iyo haddii aanay bixin Medicare ama Medicaid:
    a. Taleefan, oo ay ku jirto moobil.
    b. Telefishan/raadiyo, kombuyuutar shaqsiyeed ama qalab elektaroonik ah oo kale oo loogu talagalay isticmaal shakhsiyeed.
    c. Alaab raaxo shakhsiyeed, oo ay ku jiraan agabka sigaarka, alaabo yar-yar iyo macmacaanka.
    d. Alaab iyo adeegyo qurxinta iyo is-hagaajinta oo ka badan kuwa ay bixiyaan Medicaid ama Medicare.
    e. Dhar shakhsiyadeed.
    f. Agabka akhriska shakhsiga.

g. Hadiyado loo iibsaday deganaha.

h. Ubaxyo iyo dhir.

i. Kharashka ka qaybgalka dhacdooyinka bulsho iyo madadaalada ka baxsan barnaamijka hawlaha.

j. Adeegyo daryeel gaar ah oo aan la daboolin sida kalkaaliyeyaal ama caawiyayaal si gaar ah loo shaqaaleysiiyay.

k. Qol gaar ah, marka laga reebo marka ay caafimaad ahaan lagama maarmaan tahay (tusaale ahaan, go'doomin si loo xakameeyo infekshanka).

l. Cunto si gaar ah loo diyaariyay ama beddel ah oo la codsaday halkii laga cuni lahaa cuntada caadiga ah ee ay xaruntu diyaariso. (Xaruntu ma qaadi karto kharash cuntooyin gaar ah iyo cuntooyin, oo ay ku jiraan nafaqooyin uu dhakhtar qoray, oo uu amray dhakhtarka deganaha, kaaliyaha dhakhtarka, kalkaaliso sare, ama khabiir kalkaaliso caafimaad. Marka la diyaarinayo cuntada, xaruntu waa inay tixgelisaa baahiyaha iyo doorbidyada deganayaasha iyo sidoo kale dhaqanka iyo diinta guud ee dadka ku nool xarunta.)

3. Codsiyada alaab iyo adeegyo:

   a. Xaruntu waxay ka qaadi kartaa deganaha kharash alaab ama adeeg aan la daboolin oo keliya haddii deganuhu si gaar ah u codsado.

   b. Xaruntu waa inaysan ka dalban deganaha codsashada wax alaab ama adeeg ah shuruud ahaan gelitaanka ama sii joogista xarunta.

   c. Xaruntu waa inay si af iyo qoraalba u wargelisaa deganaha codsanaya alaab ama adeeg lacag looga qaadi doono, in lacag la qaadi doono iyo intee tahay lacagtaas.

Macluumaadka iyo Isgaarsiinta

1. Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay in laguu wargeliyo xuquuqdiisa iyo dhammaan xeerarka iyo nidaamyada maamula dhaqanka iyo mas'uuliyadda deganayaasha inta uu joogayo xarunta.

2. Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay inuu galo diiwaannada shakhsiga iyo caafimaadka ee quseeya isaga/iyada.

   a. Xaruntu waa inay deganaha siisaa gelitaanka diiwaannada shakhsiga iyo caafimaadka ee khuseeya isaga/iyada, marka uu codsado af ahaan ama qoraal ahaan, qaabka iyo habka uu codsaday qofka, haddii si fudud loo soo saari karo qaab iyo habkaas (oo ay ku jirto qaabka elektaroonigga ah marka diiwaannada noocaas ah si elektaroonig ah loo hayo); ama haddii kale, nuqul adag oo la akhrisan karo ama qaab kale oo la isku afgartay xarunta iyo deganaha, muddo 24 saac gudahood (marka laga reebo dhammaadka toddobaadka iyo fasaxyada); iyo

   b. Xaruntu waa inay u ogolaataa deganaha inuu helo nuqul diiwaannada ama qayb ka mid ah (oo ay ku jirto qaabka elektaroonigga ah marka diiwaannada si elektaroonig ah loo hayo) marka la codsado iyo laba maalmood oo shaqo ogeysiis hore ah. Xaruntu waxay qaadi kartaa lacag macquul ah oo ku salaysan kharashka nuqul ka samaynta, iyadoo shuruud tahay in lacagta ay ka koobnaato kaliya:

      i. Shaqada lagu nuqulaynayo diiwaannada uu qofku codsaday, ha ahaato warqad ama elektaroonik;

      ii. Agabka loo baahan yahay si loo abuuro nuqul warqad ah ama qalabka elektaroonigga ah haddii qofku codsado in nuqul elektaroonig ah lagu siiyo warbaahin la qaadi karo; iyo

      iii. Khidmada boostada, marka qofku codsado in nuqulka loo diro boostada.

3. Marka laga reebo macluumaadka lagu sharaxay faqradda (2) iyo (11) ee qaybtaan, xaruntu waa inay hubisaa in macluumaadka la siiyo deganaha qaab iyo hab uu deganuhu gali karo oo fahmi karo, oo ay ku jirto qaab kale ama

luqad uu deganuhu fahmi karo. Soo koobid macluumaadka lagu tarjumay faqradda (2) ee qaybtaan waxaa la siin karaa bukaanka marka uu codsado iyo kharashkiisa iyadoo loo raacayo sharciga khuseeya.

4. Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay inuu helo ogeysiisyo af ahaan (la hadal) iyo qoraal ahaan (oo ay ku jirto Braille) qaab iyo luqad uu fahmi karo, oo ay ku jiraan:

   a. Sharraxaad ku saabsan habka loo ilaaliyo lacagta shakhsiga ah.

   b. Sharraxaad ku saabsan shuruudaha iyo habraacyada lagu xaqiijinayo u-qalmitaanka Medicaid, oo ay ku jirto xaqa codsashada qiimeyn kheyraad hoos yimaada qodobka 1924(c) ee Sharciga Amniga Bulshada.

   c. Liiska magacyada, cinwaanada (boostada iyo email), iyo lambarrada telefoonka ee dhammaan hay'adaha sharciga iyo macluumaadka ee khuseeya, kooxaha u doodidda deganayaasha sida Hay'adda Sahminta Gobolka, xafiiska shatiga gobolka, barnaamijka Ombudsman-ka Daryeelka Mudada Dheer ee Gobolka, hay'adda ilaalinta iyo u doodidda, adeegyada ilaalinta dadka waaweyn marka sharciga gobolka bixiyo mas'uuliyadda xarumaha daryeelka muddada dheer, hay'adda xiriirka maxalliga ah ee macluumaadka ku saabsan soo laabashada bulshada iyo Unugga Kormeerka Musuqmaasuqa Medicaid (arag bogagga 21-22); iyo

   d. Baaq sheegaya in deganuhu uu cabasho u gudbin karo Xafiiska Cabashooyinka Xarunta Caafimaadka ee Minnesota haddii uu shaki ka qabo xadgudub ku saabsan xeerarka xarunta kalkaalisada ee gobolka ama federaalka, oo ay ku jiraan laakiin aan ku koobnayn xadgudubka, dayacaadda, ka faa'iidaysiga, ku-xadgudubka hanti deganaha ee xarunta, aan u hoggaansamin shuruudaha tilmaanta hore, iyo codsiyada macluumaadka ku saabsan soo laabashada bulshada.

      i. Macluumaad iyo xog xiriir ah oo ku saabsan hay'adaha u doodidda gobolka iyo kuwa maxalliga ah, oo ay ku jiraan laakiin aan ku koobnayn Hay'adda Sahminta Gobolka, barnaamijka Ombudsman-ka Daryeelka Mudada Dheer ee Gobolka (oo la aasaasay hoos yimaada qodobka 712 ee Sharciga Dadka Waayeelka ah ee 1965, oo la cusbooneysiiyay 2016 (42 U.S.C. 3001 *et seq.*) iyo nidaamka ilaalinta iyo u doodidda (sida uu gobolka u magacaabay, iyo sida lagu aasaasay Sharciga Caawinta Naafada iyo Xuquuqda 2000 (42 U.S.C. 15001 *et seq.*); (fiiri bogagga 21-22);

      ii. Macluumaad ku saabsan u-qalmitaanka iyo daboolida Medicare iyo Medicaid (eeg bogagga 21-22);

      iii. Macluumaadka xiriirka Xarunta Kheyraadka Waayeelka iyo Naafada; ama Barnaamij kale oo "No Wrong Door" ah (eeg bogagga 21-22);

      iv. Macluumaadka xiriirka Unugga Kormeerka Khayaanada Medicaid (eeg bogagga 21-22);

      v. Macluumaad iyo macluumaadka xiriirka ee ku saabsan gudbinta cabashooyinka ama eedeymaha ku saabsan wax kasta oo laga shakiyo ku xadgudubka xeerarka xarumaha kalkaalisada ee gobolka ama federaalka, oo ay ku jiraan laakiin aan ku koobnayn, xadgudubka deganayaasha, dayacaad, ka faa'iidaysi, ku xadgudub hantida deganayaasha ee xarunta, u hoggaansami waagga shuruudaha tilmaamaha hore iyo codsiyada macluumaadka ku saabsan ku noqoshada bulshada (eeg bogagga 21-22).

5. Xaruntu waa inay soo dhajisaa, qaab iyo hab ay deganayaashu fahmi karaan oo heli karaan, iyo wakiillada deganayaasha:

   a. Liiska magacyada, cinwaanada (boosta iyo email), iyo lambarrada taleefanka ee dhammaan hay'adaha iyo kooxaha u dooda deganayaasha ee khuseeya, sida Hay'adda Kormeerka Gobolka, xafiiska shatiga Gobolka, adeegyada ilaalinta dadka waaweyn halka uu sharcigu siiyo awooda xarumaha daryeelka muddo dheer, Xafiiska Barnaamijka Ombudsman ee Daryeelka Muddo-dheer ee Gobolka, shabakadda ilaalinta iyo u doodidda, barnaamijyada adeegyada guriga iyo bulshada, iyo Unugga Kormeerka Khayaanada Medicaid (eeg bogagga 21-22); iyo

b. Bayaan sheegaya in deganuhu uu ka gudbin karo cabasho Hay'adda Kormeerka Gobolka ku saabsan wax kasta oo laga shakiyo ku xadgudubka xeerarka xarumaha kalkaalisada ee gobolka ama federaalka, oo ay ku jiraan laakiin aan ku koobnayn xadgudubka deganayaasha, dayacaad, ka faa'iidaysi, ku xadgudub hantida deganayaasha ee xarunta, u hoggaansami waagga tilmaamaha hore iyo codsiyada macluumaadka ku saabsan ku noqoshada bulshada.

6. Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay inuu helo adeeg macquul ah oo taleefanka ah, oo ay ku jiraan adeegyada TTY iyo TDD, iyo meel xarunta ku jirta oo wicitaanada lagu samayn karo iyada oo aan la dhegeysan. Tan waxaa ku jira xaqa uu deganuhu ku haysto una isticmaalo moobilka kharashkiisa gaarka ah.

7. Xaruntu waa inay ilaalisaa oo fududeysaa xaqa deganaha ee uu kula xiriiri karo shaqsiyaadka iyo hay'adaha gudaha iyo dibadda xarunta, oo ay ku jirto helitaanka macquul ah ee:

   a. Taleefan, oo ay ku jiraan adeegyada TTY iyo TDD;

   b. Internet-ka, inta uu xaruntu heli karo; iyo

   c. Qalinka qoraalka, boostada, qalabka qorista iyo awooda dirista boostada.

8. Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay inuu diro oo helo boosta, iyo inuu helo waraaqo, baakado iyo agab kale oo loogu keenay xarunta deganaha iyadoo aan la adeegsan adeeg boosto, oo ay ku jirto xaqa uu ku leeyahay:

   a. Asturnaanta xiriiradan oo waafaqsan qeybtaan; iyo

   b. Helitaanka qalabka qoraalka, boostada, iyo qalabka qorista kharashkiisa gaarka ah.

9. Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay inuu helo adeeg macquul ah iyo asturnaanta isticmaalka isgaarsiinta elektaroonigga sida email, wicitaanada muuqaalka, iyo cilmi-baarista internetka.

   a. Haddii helitaankaas uu xaruntu bixiso.

   b. Kharashka deganaha, haddii xaruntu ku bixiso kharash dheeraad ah si loo siiyo adeeggan deganaha.

   c. Isticmaalka noocan oo kale waa inuu waafaqsanaadaa sharciga gobolka iyo kan federaalka.

10. Deganuhu wuxuu xaq u leeyahay inuu:

    a. Baadhitaanka natiijooyinka kormeerkii ugu dambeeyay ee xarunta ay sameeyeen kormeereyaasha Federaalka ama Gobolka iyo qorshaha wax-ka-beddelka ee dhaqan-galka ah ee xarunta; iyo

    b. Hel macluumaad ka yimaada hay'adaha u doodda macaamiisha iyo in la siiyo fursad ay kula xiriiraan hay'adahan.

11. Xaruntu waa inay:

    a. Ku dheji meel si fudud ay deganayaashu, xubnaha qoyska, iyo wakiillada sharci ee deganayaasha ay u heli karaan, natiijooyinka kormeerkii ugu dambeeyay ee xarunta.

    b. Hay warbixinno ku saabsan kormeer kasta, shahaadooyin, iyo baaritaanno cabasho oo lagu sameeyay xarunta 3 sano ee la soo dhaafay, iyo qorshaha wax-ka-beddelka ee dhaqan-galka ah ee xarunta, si qof kasta uu u eegi karo marka uu codsado; iyo

    c. Soo dhaji ogeysiis ku saabsan helitaanka warbixinadan meelaha xarunta ka mid ah ee si cad u muuqda oo dadweynaha ay heli karaan.

    d. Xaruntu waa inay uusan shaacin macluumaad aqoonsi ku saabsan dadka cabashada gudbiya ama deganayaasha.

12. Xaruntu waa inay u hoggaansantaa shuruudaha Tilmaamaha Hore (Advance Directives).

a. Shuruudahani waxay ka mid yihiin qodobo wargelinaya deganayaasha waaweyn iyo bixinta macluumaad qoraal ah oo ku saabsan xaqa ay u leeyihiin inay aqbalaan ama diidaan daaweynta caafimaad ama qalliinka, iyo, ikhtiyaarka deganaha, inay diyaariyaan Tilmaamaha Hore.

b. Tan waxaa ku jira sharaxaad qoraal ah oo ku saabsan siyaasadaha xarunta ee hirgelinta Tilmaamaha Hore iyo sharciga gobolka ee khuseeya.

c. Xarumuhu waa la oggol yahay inay heshiis la galaan hay'adaha kale si ay u bixiyaan macluumaadkan, laakiin wali waa masuul sharci ahaan in la hubiyo in shuruudaha qeybtaan la fuliyo.

d. Haddii qof weyn uu awood la'aan yahay marka la qoro oo uusan awoodin inuu helo macluumaad ama caddeeyo haddii uu sameeyay Tilmaamaha Hore, xaruntu waxay macluumaadka Tilmaamaha Hore siin kartaa wakiilka deganaha sharciga waafaqsan sharciga gobolka.

e. Xaruntu looma dhaafin waajibkeeda ah bixinta macluumaadkan qofka marka uu awoodi karo inuu helo macluumaadkan. Habraacyo dabagal waa inay jiraan si macluumaadkan loogu siiyo qofka si toos ah waqtiga ku habboon.

13. Xaruntu waa inay soo bandhigtaa xarunta macluumaad qoraal ah, oo siisaa deganayaasha iyo codsadayaasha qolka, macluumaad afka iyo qoraal ah oo ku saabsan sida loo codsado loona isticmaalo faa'iidooyinka Medicare iyo Medicaid, iyo sida loo helo lacag celin bixiyadii hore ee ay daboolayeen faa'iidooyinkan.

Ogeysiinta isbeddellada

1. Xaruntu waa inay si degdeg ah u wargelisaa deganaha; la tashataa dhakhtarka deganaha; oo wargelisaa wakiilka deganaha (haddii uu jiro), iyadoo waafaqsan awoodiisa, marka ay jiraan:

   a. Shil ku lug leh deganaha oo keena dhaawac oo u baahan faragelin dhakhtar;

   b. Isbeddel weyn oo ku yimaada xaaladda jireed, maskaxeed, ama bulsho-maskaxeed ee deganaha (tusaale, hoos u dhac caafimaad, maskaxeed, ama bulsho-maskaxeed oo xaalad khatar nolosha ah ama dhibaatooyin caafimaad la xiriira);

   c. Baahi loo qabo in si weyn loo beddelo daaweynta (tusaale, joojinta ama beddelidda daaweyn jirta sabab la xiriirta dhibaatooyin, ama bilaabidda daaweyn cusub); ama

   d. Go'aan ku saabsan wareejinta ama ka-saaridda deganaha xarunta.

2. Marka la sameynayo ogeysiiskan sida hoos timaadda cutubka (1) ee qaybtan, xaruntu waa inay hubisaa in dhammaan macluumaadka muhiimka ah uu diyaar yahay oo la siiyo dhakhtarka marka la codsado.

3. Xaruntu waa inay sidoo kale si dhakhso ah u wargelisaa deganaha iyo wakiilka deganaha, haddii uu jiro, marka ay jiraan:

   a. Isbeddel ku yimaada qolka ama qofka la degan yahay.

   b. Isbeddel ku yimaada xuquuqda deganaha iyadoo loo eegayo sharciga federaalka ama gobolka ama xeerarka.

   c. Xaruntu waa inay diiwaangelisaa oo si joogto ah u cusboonaysiisaa cinwaanka (boosta iyo email) iyo lambarka taleefanka ee wakiilka deganaha.

Gelitaanka

1. Gelitaanka qayb isku-dhafan oo gaar ah. Xarun ka kooban qaybo kala duwan waa inay ku shaacisaa heshiiska gelitaanka qaab-dhismeedkeeda jireed, oo ay ku jiraan meelaha kala duwan ee ka kooban qaybta isku-dhafan, isla markaana waa inay qeexdaa siyaasadaha khuseeya beddelidda qolalka u dhexeeya goobahaas kala duwan.
2. Xaruntu waa inay siisaa deganaha ogeysiis ku saabsan xuquuqdiisa iyo adeegyada ka hor ama marka la geliyo iyo inta uu deganuhu joogo xarunta.
    a. Xaruntu waa inay deganaha ku wargelisaa afka iyo qoraalka, iyadoo la isticmaalayo luuqad uu deganuhu fahmi karo, xuquuqdiisa iyo dhammaan xeerarka iyo nidaamyada maamulaya hab-dhaqanka iyo masuuliyadaha deganaha inta uu joogo xarunta.
    b. Xaruntu waa inay sidoo kale deganaha siisaa ogeysiiska xuquuqda iyo waajibaadka Medicaid ee ay diyaarisay dowladda, haddii uu jiro.
    c. Helitaanka macluumaadkan, iyo wax ka beddel kasta oo lagu sameeyo, waa in si qoraal ah loo xaqiijiyaa.
3. Xaruntu waa inay degan kasta oo u qalma Medicaid ku wargelisaa qoraal ahaan, marka la geliyo xarunta daryeelka iyo marka deganaha u qalmo Medicaid, ku saabsan:
    a. Alaabooyinka iyo adeegyada ku jira adeegyada xarunta daryeelka ee qorshaha Gobolka iyo kuwa aan deganaha laga qaadi karin lacag;
    b. Alaabooyinka iyo adeegyada kale ee xaruntu bixiso oo deganaha laga qaadi karo, iyo qadarka lacagta ee adeegyadaas; iyo
    c. Ku wargeli degan kasta oo u qalma Medicaid marka isbeddel lagu sameeyo alaabooyinka iyo adeegyada.
4. Xaruntu waa inay degan kasta ku wargelisaa ka hor, ama marka la geliyo, iyo si joogto ah inta uu joogo xarunta, adeegyada la heli karo iyo lacagaha ku baxa adeegyadaas, oo ay ku jiraan adeegyada aan daboolin Medicare/Medicaid ama qiimaha maalinlaha ah ee xarunta.
    a. Marka isbeddel lagu sameeyo daboolidda alaabooyinka iyo adeegyada ay daboolayaan Medicare iyo/ama qorshaha Gobolka ee Medicaid, xaruntu waa inay deganayaasha ogeysiisaa isbeddelka sida ugu dhaqsaha badan ee macquulka ah.
    b. Marka isbeddel lagu sameeyo lacagaha alaabooyinka iyo adeegyada kale ee xaruntu bixiso, xaruntu waa inay deganaha ku wargelisaa qoraal ahaan ugu yaraan 60 maalmood ka hor hirgelinta isbeddelka.
    c. Haddii degan uu dhinto, la isbitaal geeyo, ama la wareejiyo oo aanu ku soo noqon xarunta, xaruntu waa inay deganaha, wakiilka deganaha, ama dhaxalka, sida ku habboon, ku soo celisaa lacag kasta oo hore loo bixiyay, iyadoo laga jarayo qiimaha maalinlaha ah ee xarunta, maalmaha deganaha si dhab ah u degay ama uu kaydsaday sariirta xarunta, iyadoon loo eegin shuruudaha joogitaanka ugu yar ama ogeysiiska ka-saarista.
    d. Xaruntu waa inay deganaha ama wakiilka deganaha ku soo celisaa dhammaan lacagaha uu xaqa u leeyahay deganaha 30 maalmood gudahood laga bilaabo taariikhda ka-saarista deganaha xarunta.
    e. Shuruudaha heshiiska gelitaanka ee qof raadinaya gelitaanka xarunta waa inaysan ku xad-gudbin shuruudaha xeerarkan.

Asturnaanta iyo Sirta

Deganaha wuxuu xaq u leeyahay asturnaanta shakhsiga iyo sirta diiwaannadiisa shaqsiyeed iyo kuwa caafimaad.

1. Asturnaanta shakhsiga waxaa ka mid ah hoyga, daaweynta caafimaad, isgaarsiinta qoraal iyo telefoon, daryeelka shakhsiga, booqashooyinka, iyo kulamada kooxaha qoyska iyo deganayaasha, laakiin tani macnaheedu ma aha in xaruntu bixiso qol gaar ah oo u gaar ah degan kasta.
2. Xaruntu waa inay ixtiraamtaa xaqa deganaha ee asturnaanta shakhsiga, oo ay ku jirto xaqa asturnaanta isgaarsiinta afka (tusaale, hadal), qoraal, iyo elektaroonik, oo ay ku jirto xaqa uu u leeyahay inuu diro oo si dhakhso ah u helo boosto aan la furin iyo waraaqo kale, baakado iyo agab kale oo loo keenay xarunta deganaha, oo ay ku jiraan kuwa loo keenay siyaabo aan ahayn adeegga boostada.
3. Deganaha wuxuu xaq u leeyahay diiwaanno shaqsiyeed iyo caafimaad oo ammaan ah oo sir ah.
    a. Deganaha wuxuu xaq u leeyahay inuu diido sii-deynta diiwaannadiisa shaqsiyeed iyo caafimaad marka laga reebo sida lagu qeexay shuruucda federaalka ama gobolka ee khuseeya.
    b. Xaruntu waa inay u ogolaataa wakiilada Xafiiska Ombudsman-ka Daryeelka Mudada Dheer ee Gobolka inay eegaan diiwaannada caafimaad, bulsho, iyo maamul ee deganaha sida waafaqsan sharciga gobolka.

Deegaan Ammaan ah

Deganaha wuxuu xaq u leeyahay deegaan ammaan ah, nadiif ah, raaxo leh oo guriga u eg, oo ay ku jiraan laakiin aan ku xaddidnayn helidda daaweyn iyo taageerooyinka nolosha maalinlaha ah si badbaado leh. Xaruntu waa inay bixisaa:

1. Deegaan ammaan ah, nadiif ah, raaxo leh, oo u eg guriga, taasoo u oggolaanaysa deganaha inuu isticmaalo alaabtiisa shakhsiyeed sida ugu macquulsan.
    a. Tan waxaa ku jira hubinta in deganaha uu si ammaan ah u helo daryeelka iyo adeegyada, iyo in qaab-dhismeedka xaruntu uu kordhiyo madaxbannaanida deganaha oo aanu khatar ku keenin badbaadadiisa.
    b. Xaruntu waa inay muujisaa daryeel macquul ah si loo ilaaliyo hantida deganaha laga ilaaliyo lumis ama xatooyo.
2. Adeegyada nadaafadda iyo dayactirka ee lagama maarmaanka u ah in gudaha lagu ilaaliyo nadaafad, nidaam, iyo raaxo.
3. Dhar nadiif ah oo sariiraha iyo qubeyska ah oo xaalad wanaagsan ku jira.
4. Meel kayd ah oo gaar ah oo ku jirta qol kasta oo degane ah.
5. Iftiimin ku filan oo raaxo leh dhammaan aagagga.
6. Heerkul raaxo leh oo ammaan ah. Xarumaha markii ugu horeysay la shahaadeeyay kadib Oktoobar 1, 1990, waa inay ilaaliyaan heerkul u dhexeeya 71 ilaa 81° F.
7. Si loo ilaaliyo heerar raaxo leh oo dhawaaq

Cabashooyinka

1. Deganaha wuxuu xaq u leeyahay inuu cabasho u gudbiyo xarunta ama hay’ad kale oo dhegeysa cabashooyinka iyada oo aan takoor ama ciqaab jirin iyo iyada oo aan cabsi laga qabin takoor ama ciqaab. Cabashooyinkani waxay ka mid yihiin kuwa la xiriira daryeelka iyo daaweynta la bixiyay iyo mid aan la bixin, dhaqanka shaqaalaha iyo deganayaasha kale, iyo weliba arrimo kale oo la xiriira joogitaanka xarunta daryeelka muddada-dheer (LTC).
2. Deganaha wuxuu xaq u leeyahay, xaruntuna waa inay dadaal degdeg ah ku bixisaa si loo xalliyo cabashooyinka deganaha, sida ku cad qodobkan.
3. Xaruntu waa inay deganaha siisaa macluumaad ku saabsan sida loo gudbiyo cabasho ama eedayn.

4. Xaruntu waa inay dejisaa siyaasadda cabashooyinka si loo hubiyo xallinta degdega ah ee dhammaan cabashooyinka ku saabsan xuquuqda deganayaasha ee ku xusan qodobkan. Marka la codsado, bixiyaha waa inuu deganaha siiyo nuqul ka mid ah siyaasadda cabashada. Xeerka cabashada waa inay ka mid ahaataa:
   a. Ogeysiinta deganaha si gaar ah ama iyada oo lagu dhejiyo meelaha muuqda ee xarunta xaqa uu u leeyahay inuu cabasho u gudbiyo af ahaan ama qoraal ahaan; xaqa uu u leeyahay inuu cabasho si qarsoodi ah u gudbiyo; macluumaadka xidhiidhka ee mas'uulka cabashada oo lala xiriiri karo, oo ay ku jiraan magaca, cinwaanka ganacsiga (boosta iyo email), iyo lambarka taleefanka ganacsiga; waqtiga macquulka ah ee dib-u-eegista cabashada lagu dhammaystirayo; xaqa loo leeyahay in la helo go'aan qoraal ah oo ku saabsan cabashadiisa; iyo macluumaadka xidhiidhka hay'adaha madaxa-bannaan ee cabashooyinka lala xiriiri karo, sida hay'adda gobolka ee khuseysa, Ururka Horumarinta Tayada, Hay'adda Kormeerka Gobolka, iyo Barnaamijka Ombudsman-ka Daryeelka Muddada-dheer ee Gobolka, ama nidaamka ilaalinta iyo u doodista (fiiri bogagga 21-22);
   b. Aqoonsiga Masuulka Cabashada oo mas'uul ka ah kormeerka habka cabashada, helidda iyo raad-raaca cabashooyinka ilaa gabagabadooda; hogaaminta baaritaanno lagama maarmaan ah oo ay xaruntu sameyso; ilaalinta sirta dhammaan macluumaadka la xiriira cabashooyinka, tusaale ahaan, aqoonsiga deganaha ee cabashooyinka si qarsoodi ah loo gudbiyo; bixinta go'aano qoraal ah oo ku saabsan cabashada deganaha; iyo isku-xirnaanta hay'adaha gobolka iyo federaalka sida lagama maarmaanka u ah eedeymaha gaarka ah;
   c. Sida loo baahan yahay, qaadida tallaabo degdeg ah si looga hortago xadgudubyo kale oo suurtagal ah oo ku saabsan xuquuqda deganaha inta baaritaanka eedeynta socdo
   d. Si degdeg ah u soo sheegidda dhammaan xadgudubyada la tuhunsan yahay ee la xiriira dayacaad, xadgudub, oo ay ku jiraan dhaawacyo aan la garaneyn isha, iyo/ama ka faa'iideysiga hantida deganaha, qof kasta oo bixiya adeegyada magaca bixiyaha, maamulka bixiyaha;
   e. Hubinta in dhammaan go'aanada qoraalka cabashooyinka ay ka mid yihiin taariikhda la helay cabashada, soo koobidda cabashada deganaha, tallaabooyinka la qaaday si loo baaro cabashada, soo koobidda natiijooyinka ama gabagabada la xiriirta welwelka deganaha, sheegidda haddii cabashada la xaqiijiyay ama aan la xaqiijin, tallaabo kasta oo saxid ah oo ay xaruntu qaaday ama qaadi doonto natiijada cabashada, iyo taariikhda la soo saaray go'aanka qoraalka ah;
   f. Qaadista tallaabo sax ah oo waafaqsan sharciga gobolka haddii xadgudubka la tuhunsan yahay ee xuquuqda deganaha la xaqiijiyo xarunta ama hay'ad dibadda ah oo leh awood, sida Hay'adda Kormeerka Gobolka, Ururka Horumarinta Tayada, ama hay'adda fulinta sharciga ee maxalliga ah, ay xaqiijiso xadgudub ku saabsan xuquuqdan deganayaasha ee mas'uuliyaddeeda;
   g. Ilaalinta caddeymaha muujinaya natiijooyinka dhammaan cabashooyinka ugu yaraan muddo 3 sano ah laga bilaabo soo saarista go'aanka cabashada.

Xidhiidhka Hay'adaha Dibadda

Xaruntu waa inay mamnuucin ama ku dhiirrigelin si xun deganaha inuu la xiriiro masuuliyiinta federaalka, gobolka, ama deegaanka, oo ay ku jiraan, laakiin aan ku xaddidnayn, kormeerayaasha federaalka iyo gobolka, shaqaalaha kale ee waaxaha caafimaadka federaalka ama gobolka, wakiillada Xafiiska Ombudsman-ka Daryeelka Muddada-Dheer ee Gobolka, iyo wakiilka hay'adda mas'uulka ka ah nidaamka ilaalinta iyo u doodista dadka qaba cudurrada maskaxda (sida lagu aasaasay Sharciga Ilaalinta iyo Dooda Dadka Qaba Cudurrada Maskaxda ee 2000 (42 U.S.C. 10801 *et seq.*)), oo ku saabsan arrin kasta, ha ahaato mid loo maro dhexdhexaadin ama nooc kale oo dacwad ama xeer fulineed ah.

Xorriyadda Xadgudubka, Dayacaadda, iyo Ka Faa'ideysiga

1. Deganaha wuxuu xaq u leeyahay inuu ka xor noqdo xadgudub, dayac, ka faa'iideysi hantidiisa, sida lagu qeexay qaybtan. Tan waxaa ka mid ah, laakiin aan ku xaddidnayn, xorriyadda ciqaabta jirka, go'itaan aan iskaa ahayn, iyo xayiraad jireed ama kiimiko oo aan loo baahnayn daaweynta calaamadaha caafimaad ee deganaha.
2. Xaruntu waa inay:
   a. Aan isticmaalin xadgudub af, maskax, galmo, ama jir ahaaneed, ciqaabta jirka, ama go'aan aan iskaa ahayn.
   b. Hubi in deganaha uu ka xor yahay xayiraadaha jireed ama kiimiko ee loo adeegsanayo ciqaabta ama fududeynta, kuwaasoo aan loo baahnayn daaweynta calaamadaha caafimaad ee deganaha. Marka loo baahdo in la isticmaalo xayiraadaha, xaruntu waa inay isticmaasho beddelka ugu yar ee xadidan ugu yaraan waqtiga lagama maarmaanka ah, isla markaana dukumentiyo dib-u-eegista joogtada ah ee baahida xayiraadaha.

Gelitaanka, Kala-guurka, iyo Sii-deynta

1. Siyaasadda Gelitaanka
   a. Xaruntu waa inay dejisaa oo fulisaa siyaasadda gelitaanka.
   b. Xaruntu waa inay:
      i. Aan codsan ama ku qasbin deganayaasha ama kuwa suurtagalka ah inay ka tanaasulaan xuquuqdooda sida ku cad qaybtan iyo sharciyada rukhsadda ama shahaadooyinka ee gobolka, federaalka, ama deegaanka, oo ay ku jiraan laakiin aan ku xaddidnayn xuquuqdooda Medicare ama Medicaid.
      ii. Aan codsan ama ku qasbin deganayaasha ama kuwa suurtagalka ah inay bixiyaan dammaanad af ama qoraal ah inaysan u qalmin, ama aanay dalban doonin, faa'iidooyinka Medicare ama Medicaid.
      iii. Aan codsan ama ku qasbin deganayaasha ama kuwa suurtagalka ah inay ka tanaasulaan mas'uuliyadda suurtagalka ah ee xarunta ee luminta hantida shakhsiyeed.
   c. Xaruntu waa inaanay codsan ama ku qasbin dammaanad bixinta lacagta xarunta dhinac saddexaad sida shuruud gelitaan, gelitaan degdeg ah, ama sii joogitaanka xarunta. Hase yeeshee, xaruntu waxay codsan kartaa oo ku qasbi kartaa wakiilka deganaha ee sharci ahaan heli kara dakhliga ama kheyraadka deganaha si uu u bixiyo adeegga xarunta inuu saxiixo heshiis, iyada oo aan mas'uuliyad dhaqaale shakhsi ah la saarin, si lacagta xarunta loogu bixiyo dakhliga ama kheyraadka deganaha.
   d. Xaaladda qof u qalma Medicaid, xarunta kalkaalisada waa inaanay lacag ka qaadin, codsan, aqbalin, ama helin, marka laga reebo lacagta kale ee looga baahan yahay qorshaha gobolka, hadiyad, lacag, deeq, ama wax kale oo lagu tixgeliyo shuruud gelitaan, gelitaan degdeg ah, ama sii joogitaanka xarunta. Hase yeesheee,
      i. Xarunta kalkaalisada waxay lacag ka qaadi kartaa degane u qalma Medicaid ee alaabooyinka iyo adeegyada uu deganaha codsaday oo helay, oo aan lagu qeexin qorshaha Gobolka inay ku jiraan "adeegyada xarunta kalkaalisada", haddii xaruntu bixiso ogeysiis sax ah oo ku saabsan helitaanka iyo qiimaha adeegyadaas oo aan shuruud gelin gelitaanka deganaha ama sii joogitaanka ku xirnayn codsiga iyo helitaanka adeegyo dheeraad ah; iyo
      ii. Xarunta kalkaalisada waxay codsan kartaa, aqbali kartaa, ama heli kartaa deeq samafal, diini, ama nafis ka timid urur ama qof aan xiriir la lahayn degane ama degane suurtagal u ah Medicaid, laakiin kaliya haddii deeqdu aysan shuruud gelin gelitaanka, gelitaan degdeg ah, ama sii joogitaanka xarunta ee degane u qalma Medicaid.

e. Dowlad-goboleedyada ama qaybaha siyaasadeed waxay ku dabaqi karaan heerar gelitaan ka adag sharciga gobolka ama deegaanka sida ku cad qaybtan, si looga hortago takoorka dadka xaq u leh Medicaid.

f. Xarunta kalkaalisada waa inay shaacisaa oo siisaa deganaha ama degane suurtagal ah ka hor gelitaanka ogeysiiska astaamaha gaarka ah ama xaddidaadaha adeegyada xarunta.

g. Xarunta kalkaalisada ee ah qayb gaar ah oo isku dhafan waa inay shaacisaa qaab-dhismeedkeeda jireed heshiiska gelitaanka, oo ay ku jiraan meelo kala duwan oo ka mid ah qaybta isku dhafan, sidoo kale waa inay qeexdaa siyaasadaha khuseeya beddelka qolalka ee u dhexeeya goobaha kala duwan.

2. Helitaan siman oo daryeel tayo leh.

   a. Xaruntu waa inay dejisaa, ilaalisaa, oo fulisaa siyaasado iyo dhaqammo isku mid ah oo ku saabsan kala-guurka iyo sii-deynta, iyo bixinta adeegyada dhammaan dadka, iyadoon loo eegin ilaha bixinta lacagta;

   b. Xaruntu waxay ka qaadi kartaa lacag kasta adeegyada loo fidiyo deganayaasha aan u qalmin Medicaid, ilaa sharciga gobolka uu xadido, iyadoo la raacayo shuruudaha ogeysiiska ee sharaxaya kharashyada;

   c. Gobolka looma baahna inuu bixiyo adeegyo dheeraad ah oo ku saabsan degane ka duwan adeegyada ku jira qorshaha Gobolka.

3. Kala-guurka iyo sii-deynta – Deganayaasha lama kala-guurin ama lama sii-deyn si aan macquul ahayn.

   a. Shuruudaha xarunta:

      i. Xaruntu waa inay u ogolaataa degane kasta inuu ku sii joogo xarunta, oo aan la kala-guurin ama la sii-deyn deganaha ilaa:

         1. Kala-guurka ama sii-deyntu waa lagama maarmaan daryeelka deganaha, iyo baahiyaha deganaha laguma dabooli karo xarunta;

         2. Kala-guurka ama sii-deyntu waa ku habboon tahay sababtoo ah caafimaadka deganaha wuu soo hagaagay oo deganaha uusan mar dambe u baahnayn adeegyada xaruntu bixiso;

         3. Badbaadada dadka ku jira xarunta ayaa halis ku jirta sababtoo ah xaaladda caafimaad ama dhaqanka deganaha;

         4. Haddii kale, caafimaadka dadka ku jira xarunta ayaa halis ku jiri lahaa;

         5. Deganaha ayaa ku guuldareystay, ka dib ogeysiis macquul ah, inuu bixiyo lacagta joogitaanka xarunta (ama uu ka bixiyo Medicare ama Medicaid). Lacag la'aan waxay khuseysaa haddii deganaha uusan soo gudbin dukumentiyada lagama maarmaanka ah ee bixinta dhinac saddexaad ama marka dhinaca saddexaad, oo ay ku jiraan Medicare ama Medicaid, diido sheegashada, deganuhuna diido inuu bixiyo joogitaankiisa. Degane u qalma Medicaid ka dib gelitaanka xarunta, xaruntu waxay lacag ka qaadi kartaa kaliya kharashyada la oggol yahay ee Medicaid; ama

         6. Xaruntu waxay joojisaa howlaheeda.

      ii. Xaruntu ma kala-guurin karto ama ma sii-deyn karto deganaha inta codsi racfaan uu socdo, marka deganuhu isticmaalo xaqiisa racfaan ka dhan ah ogeysiiska kala-guurka ama sii-deynta, ilaa haddii la guuldareysto sii-deynta ama kala-guurka uu halis gelinayo caafimaadka ama badbaadada deganaha ama dadka kale ee xarunta. Xaruntu waa inay dukumentisaa khatarta ka dhalanaysa haddii aan la kala-guurin ama aan la sii-deyn deganaha.

   b. Dukumentiga – Marka xaruntu kala-guuriso ama sii-deyso degane xaaladaha lagu qeexay, waa inay hubisaa in kala-guurka ama sii-deynta lagu diiwaangeliyo rikoodhka caafimaadka deganaha iyo in macluumaad ku habboon loo gudbiyo xarunta caafimaad ee qaadaysa ama bixiyaha adeegga.

i. Dukumentiga ku jira rikoodhka caafimaadka deganaha waa inuu ka koobnaadaa:

1. Sababta kala-guurka.
2. Baahiyaha gaarka ah ee deganaha aan la dabooli karin, dadaalka xaruntu ay ku bixinayso si loo daboolo baahiyaha deganaha, iyo adeegyada laga heli karo xarunta qaadata si loo daboolo baahiyahaas.

ii. Dukumentiyada lagama maarmaanka ah waa in lagu sameeyaa:

1. Takhtarka deganaha marka kala-guur ama sii-deyn loo baahan yahay sida ku cad qodobka 3, a, i, 1 iyo 2 ee qaybtaan;
2. Takhtar marka kala-guur ama sii-deyn loo baahan yahay sida ku cad qodobka 3, a, i, 3 iyo 4 ee qaybtaan.

iii. Macluumaadka loo gudbiyo bixiyaha qaadaya waa inuu ugu yaraan ka koobnaadaa waxyaabaha soo socda:

1. Macluumaadka xiriirka ee takhtarka ama kalkaalisada mas'uulka ka ah daryeelka deganaha.
2. Macluumaadka wakiilka deganaha, oo ay ku jiraan macluumaadka xiriirka.
3. Macluumaadka ku saabsan Hanuuninta Hore (Advance Directive).
4. Dhammaan tilmaamaha gaarka ah ama taxaddarrada ku habboon daryeelka socda.
5. Himilooyinka qorshaha daryeelka dhameystiran.
6. Dhammaan macluumaadka kale ee lagama maarmaanka ah, oo ay ku jirto nuqul ka mid ah warbixinta sii-deynta deganaha, iyo dukumentiyo kale oo ku habboon, si loo xaqiijiyo kala-guur daryeel oo ammaan ah oo wax ku ool ah.

c. Ogeysiis ka hor kala-guurka – Ka hor inta aan xaruntu kala-guurin ama sii-deyn degane, xaruntu waa inay:

i. Ogeysiiso deganaha iyo wakiilkiisa ku saabsan kala-guurka ama sii-deynta iyo sababaha u sababaya qoraal ahaan iyo luqad iyo qaab ay fahmi karaan. Xaruntu waa inay nuqul ka mid ah ogeysiiska u dirtaa wakiil ka socda Xafiiska Ombudsman-ka Daryeelka Mudada Dheer ee Gobolka.

ii. Diiwaangeli sababaha kala-guurka ama sii-deynta rikoodhka caafimaadka deganaha;

iii. Ku dar ogeysiiska waxyaabaha lagu sharraxay qaybtaan.

d. Waqtiga ogeysiiska.

i. Marka laga reebo waxa lagu qeexay, ogeysiiska kala-guurka ama sii-deynta ee qaybtaan looga baahan yahay waa in xaruntu bixisaa ugu yaraan 30 maalmood ka hor inta aan deganaha la kala-guurin ama la sii-deyn.

ii. Ogeysiiska waa in la bixiyo sida ugu dhaqsaha badan ka hor kala-guurka ama sii-deynta marka:

1. Badbaadada dadka ku jira xarunta ay halis ku jirto;
2. Caafimaadka dadka ku jira xarunta ay halis ku jirto;
3. Caafimaadka deganaha ayaa si ku filan u hagaagaya si loo oggolaado kala-guur ama sii-deyn degdeg ah;
4. Kala-guur ama sii-deyn degdeg ah ayaa looga baahan yahay baahiyaha caafimaad ee degdegga ah ee deganaha; ama
5. Degane ma joognin xarunta muddo 30 maalmood ah.

e. Waxyaabaha ku jira ogeysiiska. Ogeysiiska qoraalka ah ee qaybtaan lagu tilmaamay waa inuu ka koobnaadaa waxyaabaha soo socda:

i. Sababta kala-guurka ama sii-deynta;

ii. Taariikhda dhaqan-galka kala-guurka ama sii-deynta;

iii. Goobta loo kala-guurayo ama loo sii-deynayo deganaha;

iv. Bayaanka xaqa deganaha ee racfaanka, oo ay ku jiraan magaca, cinwaanka (boostada iyo email) iyo lambarka telefoonka ee hay'adda qaadata codsiyadaas;

v. Macluumaadka ku saabsan sida loo helo foomka racfaanka iyo caawinaad lagu buuxiyo foomka iyo loo gudbiyo codsiga dhageysiga racfaanka;

vi. Magaca, cinwaanka (boostada iyo email) iyo lambarka telefoonka ee Xafiiska Ombudsman-ka Daryeelka Mudada Dheer ee Gobolka;

vii. Deganayaasha xarunta daryeelka leh naafonimada maskaxda ama horumarka, ama naafo la xiriira, cinwaanka boostada iyo email-ka iyo lambarka telefoonka ee hay'adda mas'uulka ka ah ilaalinta iyo u doodista dadka leh naafo horumarineed;

viii. Deganayaasha xarunta daryeelka leh cudurka maskaxda ama naafo la xiriira, cinwaanka boostada iyo email-ka iyo lambarka telefoonka ee hay'adda mas'uulka ka ah ilaalinta iyo u doodista dadka qaba cudurka maskaxda oo la aasaasay iyadoo loo marayo Sharciga Ilaalinta iyo U Doodista Dadka Maskaxda Xanuunsan.

f. Isbeddellada ogeysiiska. Haddii macluumaadka ku jira ogeysiiska uu isbeddelo ka hor inta aan la fulin kala-guurka ama sii-deynta, xaruntu waa inay sida ugu dhaqsaha badan u cusbooneysiisaa dadka la ogeysiiyey marka macluumaadka la cusbooneysiiyey la helo.

g. Hanuuninta ka hor kala-guurka ama sii-deynta. Xaruntu waa inay siisaa deganaha hanuunin ku filan oo diyaar-garow ah iyo sidoo kale dukumentiyo, si loo xaqiijiyo kala-guur ama sii-deyn ammaan ah oo nidaamsan. Hanuunintan waa in loo bixiyo qaab iyo luqad uu deganuhu fahmi karo.

h. Ogeysiis ka hor xiritaanka xarunta. Marka xaruntu xirmayso, qofka maamula xarunta waa inuu si qoraal ah u ogeysiiyo Xafiiska Kormeerka Gobolka, Xafiiska Ombudsman-ka Daryeelka Mudada Dheer, deganayaasha xarunta, iyo wakiilada deganayaasha, iyo sidoo kale qorshaha kala-guurka iyo dib-u-dejinta ku habboon ee deganayaasha.

i. Isbeddelka qolalka ee qayb ka mid ah xarunta oo kala duwan. Isbeddelka qolalka ee xarunta oo ka kooban qaybo kala duwan waa in uu waafaqaa shuruudaha, waxaana loo oggol yahay kaliya in la beddelo qolalka ku jira dhismaha uu deganuhu hadda joogo, haddii aan deganuhu si iskaa ah ugu raacin in uu u guuro goob kale oo ka mid ah qaybaha kala duwan.

4. Ogeysiiska siyaasadda qabashada sariirta iyo soo-celinta:

a. Ogeysiis ka hor kala-guurka. Ka hor inta aan xarunta daryeelka bukaanka u kala-guurin isbitaalka ama degane uu u baxo fasax daaweyn ah, xaruntu waa inay siisaa deganaha ama wakiilkiisa macluumaad qoraal ah oo qeexaya:

i. Muddada siyaasadda qabashada sariirta ee gobolka, haddii ay jirto, taas oo deganaha loo oggol yahay inuu ku soo laabto oo uu sii joogo xarunta daryeelka;

ii. Siyaasadda lacag bixinta sariirta keydka ee ku jirta qorshaha gobolka, haddii ay jirto;

iii. Siyaasadaha xarunta daryeelka ee ku saabsan muddada qabashada sariirta, kuwaas oo waafaqsan qaybtaan, oo u oggolaanaya deganaha inuu ku soo laabto;

iv. Macluumaadka lagu qeexay qaybtaan.

b. Ogeysiiska qabashada sariirta marka la kala-guurayo. Marka degane loo kala-guurayo isbitaalka ama fasax daaweyn ah, xarunta daryeelka waa inay siisaa deganaha iyo wakiilkiisa ogeysiis qoraal ah oo qeexaya muddada siyaasadda qabashada sariirta.

5. Ogolaanshaha deganayaasha inay ku soo laabtaan xarunta.
    a. Xaruntu waa inay dejisaa oo raacdaa siyaasad qoraal ah oo ku saabsan ogolaanshaha deganayaasha inay ku soo laabtaan xarunta ka dib markii la dhigay isbitaal ama fasax daaweyn. Xeerka waa inay bixisaa qodobbada soo socda.
        i. Degane, oo isbitaalkiisu ama fasax daaweyntiisu ka badan yahay muddada qabashada sariirta ee qorshaha Gobolka, wuxuu ku soo laabanayaa xarunta qolkii hore haddii uu heli karo, ama isla marka sariirta ugu horreysa ee qolka semi-private la heli karo:
            1. U baahan yahay adeegyada xaruntu bixiso; iyo
            2. U qalma adeegyada xarunta daryeelka Medicare ee xirfadda leh ama adeegyada xarunta daryeelka Medicaid.
        ii. Haddii xaruntu go'aamiso in degane la kala-guuriyay iyadoo la filayo inuu ku soo laaban doono xarunta uusan ku soo laaban karin, xaruntu waa inay raacdaa shuruudaha sida ay khuseeyaan sii-deynta.
    b. Dib-u-galitaanka qayb ka mid ah xarunta oo kala duwan. Marka xarunta uu degane ku soo laabto ay ka kooban tahay qaybo kala duwan, waa in deganaha loo oggolaadaa inuu ku soo laabto sariirta bannaan ee goobta gaarka ah ee qaybta uu hore ugu deganaa. Haddii sariir aysan ka bannaanayn goobtaas waqtiga soo laabashada, deganaha waa in la siiyo ikhtiyaarka inuu ku soo laabto goobtaas marka sariirta ugu horreysa halkaas la heli karo.

Kheyraadka

U-doodista

GARGAARKA SHARCIGA MID-MINNESOTA / XARUNTA SHARCIGA NAAFADA MINNESOTA
111 N. Fifth St
Suite 100
Minneapolis, MN 55403
Lambarka Gelitaanka: 1-877-696-6529
Xarunta Sharciga Naafada ee Minnesota: 1-800-292-4150
Macluumaad: info@mylegalaid.org

XAFIISKA OMBUDSMAN-KA EE DARYEELKA MUDDADA DHEER
PO Box 64971
St. Paul, MN 55164-0971
1-800-657-3591 or 651-431-2555 (metro)
Office of Ombudsman for Long-Term Care (https://mn.gov/ooltc/)
MBA.OOLTC@state.mn.us

XAFIISKA OMBUDSMAN-KA EE CAAFIMAADKA MASKAXDA IYO NAAFONIMADA HORUMARINEED
121 7th Place East Metro Square Building
St. Paul, MN 55101-2117
1-800-657-3506 ama 651-757-1800 (metro)
Ombudsman.mhdd@state.mn.us

MINNESOTA AGING PATHWAYS / GUDDIGA GABOWGA EE MINNESOTA (MBA) (hore loo oran jiray Senior Linkage Line)
540 Cedar St.
St. Paul, MN 55155
1-800-333-2433
aging.pathways@state.mn.us

Medicaid

WAAXDA ADEEGYADA AADANAHA EE MINNESOTA (Arrimaha khiyaanada iyo xadgudubka Medicaid / lacag bixinta)
Adeegyada Kormeerka iyo Dib-u-eegista Daacadnimad
PO Box 64982
St Paul, MN 55164-0982
1-800-657-3750 or 651-431-2650 (metro)
DHS.SIRS@state.mn.us

Nidaaminta / Xeerarka

XARUNTA ADEEGYADA MEDICAID/MEDICARE (CMS)
Xafiiska Hawlaha Barnaamijyada iyo Ka-qaybgalka Deegaanka
7500 Security Boulevard, Mail Stop DO-01-40
Baltimore, Maryland 21244-1850
ROCHIORA@cms.hhs.gov

XARUNTA WARBIXINTA XADGUDUBKA DADKA WAAWEYN EE MINNESOTA (MAARC)
1-844-880-1574
Ilaalinta dadka waaweyn / Waaxda Adeegyada Aadanaha ee Minnesota
Adeegyada Ilaalinta Dadka Waaweyn ee Minnesota (https://mn.gov/dhs/people-we-serve/seniors/services/adult-protection/))

Waaxda Caafimaadka ee Minnesota

Xafiiska Cabashooyinka Goobaha Caafimaadka
(651) 201-4200/1-800-369-7994
health.ohfc-complaints@state.mn.us
Cinwaanka Boostada:
Xafiiska Cabashooyinka Goobaha
Caafimaadka
P.O. Box 64970
St. Paul, MN 55164-0970

Waaxda Caafimaadka ee Minnesota
Qaybta Xeerarka Caafimaadka
PO Box 64900
St. Paul, MN 55164-0900
651-201-4200
health.fpc-licensing@state.mn.us
www.health.state.mn.us

03/20/26

Si aad u hesho macluumaadkan qaab kale, wac:. 651-201-4200.